

АВТЕНТИЧНІ ТЕКСТИ ЯК ЗАСІБ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗЗСО

Попсуй Анатолій Васильович
викладач кафедри іноземних мов

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна

Вступ. Реформування системи освіти в Україні передбачає перегляд підходів до навчання іноземної мови в закладах загальної середньої освіти. Вивчення нової мови несе в собі безліч перешкод, труднощів та проблем, з якими кожен учень повинен боротися на шляху до бажаного рівня оволодіння мовою. Це протистояння з мовою вимагає великої наполегливості і, без сумніву, є завданням на все життя [5]. З цієї причини в дидактиці іноземних мов вже давно триває пошук нових ідей та концепцій, які якнайкраще допомагають засвоїти іноземну мову. Наразі важливе значення має не тільки оволодіння граматичними основами мови, а й розуміння особливостей культурних традицій, знайомство з ціннісними здобутками й соціальними аспектами життя країни, мова якої вивчається. Одним із засобів, що сприяє швидкому та якісному формуванню комунікативної та соціокультурної компетенції учнів на уроках іноземної мови є використання автентичних текстів.

До означеної проблеми звертались чимало науковців, у працях яких розглядаються характеристики, види й класифікація автентичного матеріалу, його вплив на мотивацію навчання й розвиток комунікативних навичок учнів (Р. Скарцелла, С. Нутгал, Д. Нунан, Дж. Хармер та інші).

Мета роботи полягає у розкритті особливостей автентичних текстів як засобу застосування міжкультурного підходу у процесі вивчення іноземної мови у закладах загальної середньої освіти.

Матеріали і методи. У дослідженні використано методи теоретичного аналізу, порівняння, а також узагальнення отриманої інформації. Ці методи використовувались з метою визначення особливостей автентичних текстів, шляхів їхнього впливу на формування міжкультурної компетентності учнів.

Результати та обговорення. Згідно зі словниковими джерелами поняття автентичності визначається як справжнє, дійсне, правильне, таке, що ґрунтується на першоджерелі [1]. Автентичним прийнято вважати матеріали, які не були пристосовані для навчальних цілей. Це матеріали, підібрані з оригінальних джерел, що характеризуються природністю лексичного наповнення та граматичних форм, показують колорит та особливості народу, мова якого вивчається і можуть бути використані під час навчання іноземних мов. Вони поділяються на:

- друквані (художні твори, газети, журнали, листівки, брошури, рекламні матеріали, об'яви тощо);
- аудіо (радіопередачі, оголошення, пісні тощо);
- відеоматеріали (фільми, мультфільми, серіали, інтерактивні відео, телепередачі, ток-шоу, інтерв'ю, кліпи, рекламні блоки, трейлери до фільмів тощо) [3].

Одним із видів найбільш поширених автентичних матеріалів є автентичні тексти. Дж. Хармер під автентичними текстами розуміє тексти, створені для того щоб виконати певне соціальне замовлення під час вивчення мови, які не написані спеціально для тих, хто вивчає іншу мову (газетні або журнальні статті, радіопередачі, рекламні оголошення) [9].

У роботах закордонних науковців зустрічаються різні класифікації автентичності. О.Гарсія виділяє три типи автентичності: автентичність матеріалу, прагматичну автентичність й особистісну автентичність [8]. М.Брін називає чотири типи автентичності: автентичність текстів, які використовуються у процесі навчання, автентичність сприйняття цих текстів, автентичність навчальних завдань і автентичність соціальної ситуації на уроці. На перше місце він ставить автентичність текстів [7]. Однак, не існує єдиної

думки про те, який текст можна визнати повністю автентичним. Ця властивість характерна не для тексту як такого, а й тексту в конкретному контексті, який створюють три інші типи автентичності.

Дослідник Ю. Носонович, аналізуючи змістовні аспекти автентичності навчального тексту, виділяють сім таких аспектів:

- культурологічна автентичність — використання текстів, які формують уявлення про специфіку іншої культури, про особливості побуту, про звички носіїв мови;
- інформативна автентичність — використання текстів, які несуть значущу інформацію *для* учнів, що відповідає їхнім віковим особливостям й інтересам;
- ситуативна автентичність припускає природність ситуації, яка пропонується як навчальна ілюстрація, інтерес носіїв мови до заявленої теми, природність її обговорення;
- автентичність національної ментальності, яка роз'яснює доречність або недоречність використання тієї чи іншої фрази;
- реактивна автентичність - під час розробки навчального тексту йому потрібно надавати здатність викликати в учнів, автентичний емоційний та розумовий відгук;
- автентичність оформлення, що привертає увагу учнів і полегшує розуміння комунікативного завдання тексту, встановлення його зв'язків з реальністю;
- автентичність навчальних завдань до текстів - завдання повинні стимулювати взаємодію з текстом, мають бути засновані на операціях, які відбуваються у позаурочний час під час роботи із джерелами інформації [4].

Для реалізації міжкультурного підходу у навчанні іноземної мови, важливе значення мають лінгвістичні та соціальні аспекти автентичних текстів. Так, у лінгвістичному аспекті автентичні тексти характеризуються своєрідністю лексики: в них міститься багато займенників, часток, вигуків, слів з емоційним забарвленням, словосполучень, розрахованих на виникнення асоціативних

зв'язків, фразеологізмів, модних слів; наявним є своєрідність синтаксису: стислість і нерозгорнутість речень, фрагментарність, застосування структурно-залежних речень, які вживаються самостійно. Також можлива недосказаність, переривання розпочатого речення, перевага надається простим реченням. Соціокультурний фон реалізується через продуктивний словниковий запас, у який входять найбільш комунікативно-значимі лексичні одиниці, які розповсюджені в типових ситуаціях спілкування, у тому числі оцінна лексика для вираження своєї думки, розмовні кліше, а також слова з національно-культурним компонентом: фонові лексика, безеквівалентна лексика, реалії, пов'язані з відпочинком, дозвіллям, реалії повсякденного життя. Ці характеристики сприяють збагаченню досвіду учнів, дають можливість для порівняння особливостей між різними мовами та культурами, дозволяють проникнути в іншу національну культуру, опанувати повсякденною лексикою носіїв мови.

Важливу роль у досягненні автентичності сприйняття тексту відіграє його оформлення. Так, у сучасних зарубіжних підручниках оголошення зображується у вигляді листка, приклеєного до стіни, стаття – у вигляді вирізки з газети тощо. Це створює враження реальності тексту. Автентичність структури, зміст і оформлення текстів сприяє підвищенню мотивації учнів і створює умови для найбільш ефективного занурення в мовне середовище на уроці.

Обґрунтовуючи застосування автентичних, неадаптованих текстів, Р. Скарцелла виділяє такі аргументи:

- використання штучних, спрощених текстів може згодом утруднити перехід до розуміння текстів, узятих з реального життя;
- підготовлені навчальні тексти втрачають характерні ознаки тексту як особливої одиниці комунікації, вони позбавлені авторської індивідуальності та національної специфіки;
- автентичні тексти різноманітні за стилем і тематикою, робота над ними викликає інтерес в учнів;

- автентичні тексти ілюструють функціонування мови у формі, яка прийнята носіями мови, і в природному соціальному контексті;
- автентичні тексти є оптимальним засобом навчання культурі країни, мова якої вивчається [10].

Значущість автентичних текстів значно підвищується, якщо учень може «зануритися» в автентичну ситуацію. Зокрема йдеться про розвиток духовної культури особистості школярів шляхом знайомства з різними культурними здобутками, представленими у сфері мистецтва та народної творчості. Одним зі прикладів є використання у процесі навчання іноземної мови народних пісень країни, мова якої вивчається. Це сприятиме формуванню уявлень учнів щодо культурних традицій та звичаїв, ціннісного ставлення до різних явищ дійсності крізь призму ціннісних орієнтирів народу [2].

Автентичні матеріали мотивують учнів, тому що вони більше цікаві внутрішньо і є більшим стимулом для навчання, ніж штучні або неавтентичні матеріали. Єдина проблема полягає в тому, що автентичні матеріали можуть зменшувати мотивацію учнів, коли вони занадто важкі. А відтак, виникає необхідність у доборі цих матеріалів в залежності від вікових особливостей учнів.

Кожен конкретний автентичний текст також означає певний тип тексту, наприклад: розклад, квитанція, вірш, реклама тощо. При цьому, визначальною є комунікативна функція тексту, тобто питання про те, чого має намір досягти автор. Передається різний зміст, наприклад: рецепт дає нам інформацію про те, як виготовляється страва, інструкції – дають поради, як щось робити, реклама забезпечує похвалу якогось продукту/ідеї. Кожен тип тексту також має свій характерний стиль мовлення. Це особливо корисно на уроках граматики, оскільки кожен тип тексту містить дуже специфічний репертуар граматичних явищ. У рекламі, наприклад, часто використовуються метафори, еліпси, наголоси (перенесення дієслова на початок речення, прикраса, каламбур тощо) або порівняння. В інструкції з експлуатації часто використовуються наказові форми (відкрити ..., покласти ...), рецепти характеризуються інфінітивними

формами (... покласти в холодильник, ... покласти на деко), у газеті можна побачити непряму мову тощо.

Робота з автентичними текстами на уроках іноземної мови повинна дати можливість учням застосовувати вивчене в нових ситуаціях. Завдання та вправи до текстів також повинні бути розроблені таким чином, щоб вони полегшували розуміння тексту та заохочували учнів вільно користуватися автентичними текстами, але не перевантажували їх. Кінцевий результат навчального процесу повинен залишити важливий слід у пам'яті кожного учня, що також має виражатися в умовах поза межами уроку.

Висновки. Отже, автентичні тексти сприяють поглибленню не тільки граматичних знань учнів, а й формують уявлення про особливості культури країни, мова якої вивчається. Вони не лише забезпечують певною інформацією, а розглядається як важлива форма міжособистісного спілкування. Інформацію, отриману з автентичних текстів, яка опрацьовується на уроках іноземних мов, включаючи літературні форми, слід не лише розуміти, а й розвивати та використовувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/avtentychnyj> (дата звернення 22.06.2021 р.).
2. Вергунова В.С. Попсуй А.В. Музичне мистецтво як засіб реалізації міжкультурного підходу у процесі вивчення іноземної мови. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2018. Вип. 20. Том 1. С.106-110.
3. Использование аутентичных материалов. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/using-authentic-materials> (дата звернення 27.06.2021 р.).
4. Носонович Е. В., Мильруд Г. П. Параметры аутентичного учебного текста *Иностранные языки в школе*. 1999. № 1. С. 12-22.

5. Попко Т. Г. Использование аутентичных материалов в обучении взрослых иностранным языкам. *Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития*. Вып. № 1 (12). Санкт-Петербург: ЛГУ им. А.С. Пушкина, 2014. С. 407–409.
6. Byram M. Developing the Intercultural Dimensions In Language Teaching. URL: <http://lrc.cornell.edu/rs/roms/507sp/ExtraReadings/Section0/Section0/uploads/File1235> (дата звернения 18.06.2021 г.).
7. Erll A., Gymnich M. Interkulturelle Kompetenzen — Erfolgreich kommunizieren zwischen den Kulturen. Astrid Erll, Marion Gymnich. — Stuttgart: Klett Lerntraining, 2013. 180 S.
8. Garcia O, Multilingualism and language education, in *The Routledge Companion to English Studies* (eds. Constant Leung, Brian V Street), Routledge, 2014.
9. Harmer, J. How to teach English. An introduction to the practice of English language teaching/ *Edinburg.: Gate Longman*. 2000. 198.
10. Scarcella R. C., Oxford R. L. *The Tapestry of Language Learning. The Individual in the Communicative Classroom*. Boston, 1992.